

PEDAGOŠKA IN RAZISKOVALNA DEJAVNOST OB 70-LETNICI STOMATOLOŠKE KLINIKE

Pedagogy and research activities on the 70th anniversary of the dental clinic

U. Skalerič, E. Cvetko

Izveček

Članek podaja pregled pedagoške in raziskovalne dejavnosti Stomatološke klinike od leta 1945 do leta 2015. Pedagoško delo sodelavcev Stomatološke klinike je 2085 diplomantkam in diplomantom omogočilo, da so doštudirali, pomemben pa je tudi njihov pedagoški prispevek pri izobraževanju 385 specialistk in specialistov vseh stomatoloških specialnosti. V 70-letnem obdobju je bilo uspešno končanih 52 magistrirjev in 66 doktoratov. Raziskovalno delo sodelavcev Stomatološke klinike se je od skromnih začetkov poglobljalo z interdisciplinarnim sodelovanjem, kar je vodilo k naraščajočemu številu člankov v domači in tuji periodiki. V 70 letih izhajanja *Zobozdravstvenega vestnika*, edine revije nacionalnega pomena v zobozdravstvu, je bilo natisnjenih 13.083 strani in objavljenih 1.505 strokovnih, znanstvenih in znanstvenoraziskovalnih člankov. Manjše število člankov, objavljenih v *Zobozdravstvenem vestniku* v zadnjih 15 letih, spremlja skokovit porast objav sodelavcev Stomatološke klinike v revijah, ki jih indeksira SCI. Končamo lahko z dejstvom, da sodelavci Stomatološke klinike poleg vrhunskega strokovnega dela vseskozi opravljajo tudi kakovostno raziskovalno delo in tako iz obeh področij črpajo znanje za odlično pedagoško delo pri dodiplomskem in podiplomskem pouku.

Ključne besede:

70-letnica,
Stomatološka
klinika,
diplomanti,
specialisti,
doktorati,
objave

Abstract

This article describes the pedagogic and research activities of the Dental Clinic from 1945 to 2015. The pedagogic work of the Dental Clinic's employees has made it possible for 2,085 graduate students to finish studying, while they have also seen 385 candidates finish their specialization in various branches. In this 70-year period, 52 Master's degrees have been attained, as well as 66 doctorates. On the other hand the research conducted by employees at the Dental Clinic rose from humble beginnings to include much more in-depth interdisciplinary collaboration, leading to an increased number of articles in domestic and foreign journals. In the 70 years that *Zobzdravstveni Vestnik*, the only dental journal of national significance, has been in circulation, 13,083 pages have been published, covering 1,505 articles. The smaller number of articles published over the last 15 years is counterbalanced by the exponential growth in the number of the Dental Clinic's employees who have had articles published in journals indexed by SCI. In short, the employees of the Dental Clinic, in addition to the impeccable clinical work they perform, also conduct research at a high level, drawing from both fields the knowledge they need to implement excellent pedagogy at both the undergraduate and postgraduate level.

Key words:

70th anniversary,
Dental Clinic,
graduates,
specialists,
doctorates,
publications

Uvod

Stomatološka klinika že 70 let predstavlja edino vrhunsko terciarno ustanovo na področju zobozdravstva v Republiki Sloveniji. Opravlja tri glavne naloge oziroma dejavnosti. Poleg strokovnega dela ima tudi pedagoško in znanstvenoraziskovalno poslanstvo (Skalerič, 2005). Sodelavci Stomatološke klinike, ki so tudi sodelavci Oddelka za diplomski študijski program dentalne medicine Medicinske fakultete v Ljubljani, so v 70 letih sodelovali pri dodiplomskem pouku študentov dentalne in tudi splošne medicine. Pomembno vlogo pa so imeli tudi pri podiplomskem izobraževanju vseh specialnosti stomatoloških strok. O pedagoški dejavnosti smo pisali že ob 50- in 60-letnici študija dentalne medicine (Skalerič 2000; 2010), letošnji jubilej pa je priložnost za pregled števila diplomantov in specialistov ter objav v domači in mednarodni literaturi v celotnem 70-letnem obdobju.

Diplomanti

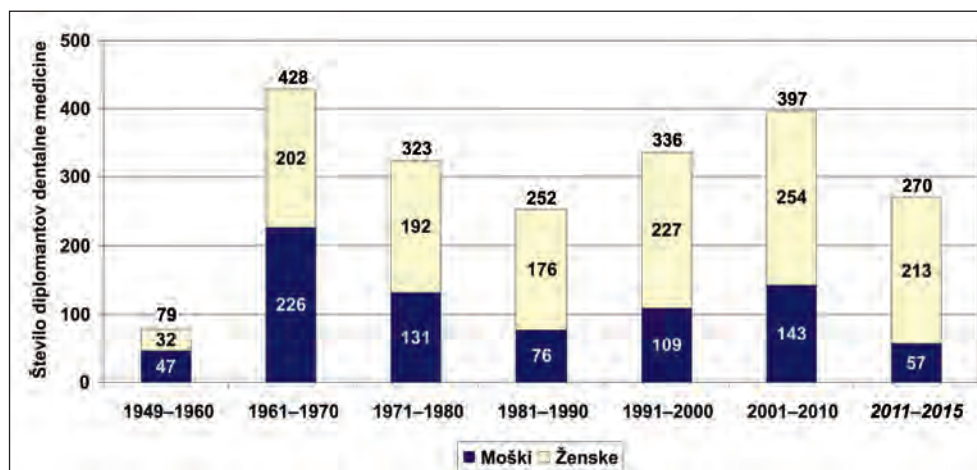
Podatke o diplomantih smo pridobili v študentski pisarni Medicinske fakultete v Ljubljani. Slika 1 prikazuje število diplomantov dentalne medicine v 10-letnih razdobjih in za obdobje od leta 2011 do leta 2015 z začetkom leta 1949, ko se je dejansko začel študij stomatologije (dentalne medicine) na Medicinski fakulteti v Ljubljani. Pedagoško delo sodelavcev Stomatološke klinike je 2085 diplomantkam in diplomantom omogočilo, da so doštudirali. S slike je razviden ponoven porast števila diplomantov po letu 1990 in vse bolj prevladujoča feminizacija poklica po letu 1970. V obdobju zadnjih petih let je med diplomanti le 21 % moških.

Specializacije

Podatke o opravljenih specializacijah nam je posredovala Zdravniška zbornica Slovenije (3. 1. 2016). V času od leta 1949 do leta 2015 je specializacijo iz različnih stomatoloških specialnosti opravilo 385 diplomantov (52,7 % moških in 47,3 % žensk). Preglednici 1 in 2 prikazujeta število po spolu in skupno število opravljenih specializacij. Preglednica 1 vsebuje podatke o posameznih specialnostih do leta 1999, ko je specializacije odobraval in vodilo Ministrstvo za zdravje.

Pregled posameznih specialističnih področij pokaže, da je največje število diplomantov opravilo specializacijo iz čeljustne in zobne ortopedije, ki ima kot specializacija tudi najdaljšo tradicijo, najmanj pa iz oralne kirurgije. V obdobju do leta 1999 je bilo večje število specialistov (58,4 %) kot specialistk. Za to obdobje je značilna tudi skupna specializacija iz zobnih in ustnih bolezni ter parodontologije, ki se je leta 2000 razdelila na dve samostojni specializaciji; specializacijo iz zobnih bolezni z endodontijo in specializacijo iz parodontologije.

Po letu 2000, ko je organizacijo in vodenje specializacij prevzela Zdravniška zbornica Slovenije, smo še vedno izšolali največ specialistov čeljustne in zobne ortopedije, medtem ko so druge specialnosti pridobile od 15 do 23 novih specialistov. V obdobju od leta 2000 do leta 2015 se je v povprečju na leto izšolalo značilno več (9,3) specialistk in specialistov kot v obdobju 1949–1999 (4,9) (Slika 2). Poleg značilno večjega števila opravljenih specializacij je za obdobje 2000–2015 značilno večje število

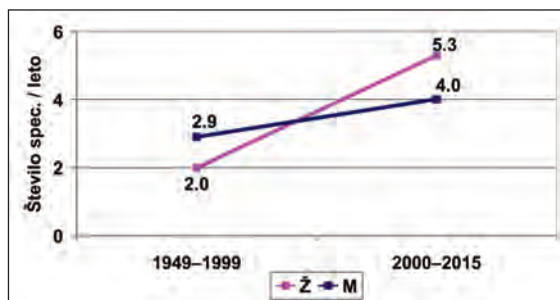
Slika 1: Število diplomantov dentalne medicine na Medicinski fakulteti v Ljubljani od l. 1949 do l. 2015.

Preglednica 1: Število diplomantov, ki so opravili specializacijo v času od leta 1949 do leta 1999

Vrsta specializacije	1949-1999		
	Ž	M	Skupaj
Otroško in preventivno zobozdravstvo	24	6	30
Zobne, ustne bolezni in parodontologija	15	29	44
Oralna kirurgija	1	10	11
Maksilofacialna kirurgija	4	15	19
Čeljustna in zobna ortopedija	41	36	77
Stomatološka protetika	5	32	37
Dr. med. stom. spec.	12	18	30
Skupaj	102	143	245

Preglednica 2: Število diplomantov, ki so opravili specializacijo v času od leta 2000 do leta 2015

Vrsta specializacije	2000-2015		
	Ž	M	Skupaj
Otroško in preventivno zobozdravstvo	20	3	23
Zobne bolezni in endodontija	8	10	18
Parodontologija	11	4	15
Oralna kirurgija	1	15	16
Čeljustna in zobna ortopedija	35	13	48
Stomatološka protetika	5	15	30
Skupaj	80	60	140

Slika 2: Povprečno število specializacij na leto v obdobjih od leta 1949 do leta 1999 in od leta 2000 do leta 2015 glede na spol.

lo specialistk (57,1 %) kot specialistov v primerjavi z obdobjem 1949-1999, ko je bilo več specialistov (58,4 %) kot specialistk, kar je skladno s strukturo diplomantov po spolu na dodiplomskem študiju.

Magisteriji in doktorati

Pomemben prispevek sodelavcev Stomatološke klinike je tudi znanstvenoraziskovalno delo. Rezultati tega dela so objavljeni v obliki magistrskih (Preglednica 3) in doktorskih del (Preglednica 4), pa tudi v domači in mednarodni strokovno-znanstveni literaturi. V obdobju med letom 1949 in letom

2015 je bilo dokončanih 52 magistrskih in 66 doktorskih nalog. Med doktorandi je v celotnem preučevanem obdobju 30 % žensk, v obdobju po letu 2000 je zastopanost po spolu skoraj izenačena. Iz Preglednic 3 in 4 je razviden velik porast doktorskih disertacij in nizko število magistrskih del po letu 2000, kar je posledica uvedbe enovitega doktorskega študija.

Objave v *Zobozdravstvenem vestniku*

Kljub množici znanstvenih in strokovnih informacij, objavljenih v mednarodnih znanstvenih revijah, je nacionalna strokovna revija pomemben medij za prenos znanstvenih in strokovnih dognanj v domači strokovni prostor, pomembna pa je tudi za oblikovanje in utrjevanje slovenskega strokovnega izrazoslovja. V 70 letih izhajanja edinega strokovnega glasila nacionalnega pomena, *Zobozdravstvenega vestnika*, je bilo natisnjenih 13.083 strani in objavljenih 1.505 člankov. Analiza vrste objavljenih člankov v obdobju 2002-2013 je pokazala, da je bila nekoliko več kot polovica člankov strokovnih, četrtina jih je bila strokovno-raziskovalnih, manjšina pa raziskovalnih (Cvetko, 2013). Članki so vse bolj interdisciplinarni (v obdobju med letom 2003 in

Preglednica 3: Število magistrantov v obdobju od leta 1949 do leta 2015

	1949–1960	1961–1970	1971–1980	1981–1990	1991–2000	2001–2010	2011–2015	1949–2015
Ženske	-	-	3	-	9	4	-	16
Moški	-	-	13	5	12	6	-	36
Skupaj	-	-	16	5	21	10	-	52

Preglednica 4: Število doktorjev znanosti v obdobju od leta 1949 do leta 2015

	1949–1960	1961–1970	1971–1980	1981–1990	1991–2000	2001–2010	2011–2015	1949–2015
Ženske	-	1	-	3	3	10	3	20
Moški	-	6	12	12	1	11	4	46
Skupaj	-	7	12	15	4	21	7	66

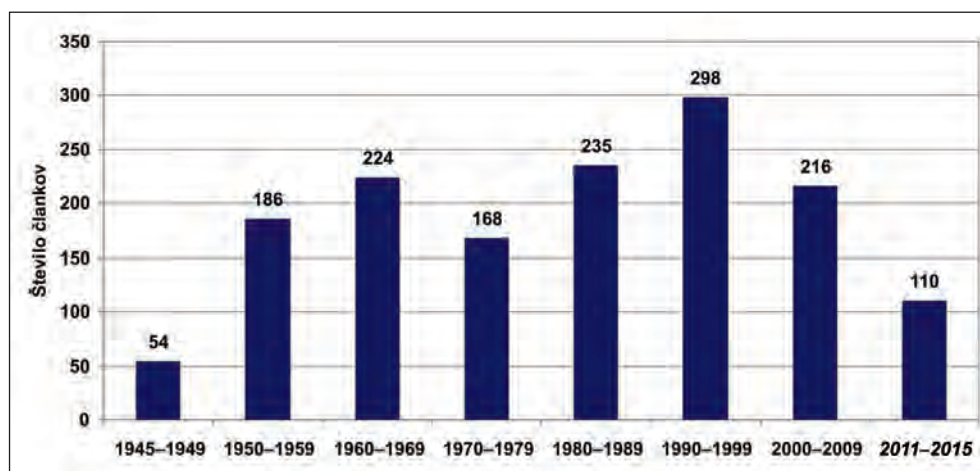
letom 2012 je bilo 35,6 % piscev zunanjih sodelavcev – nezobozdravnikov) (Cvetko, 2013).

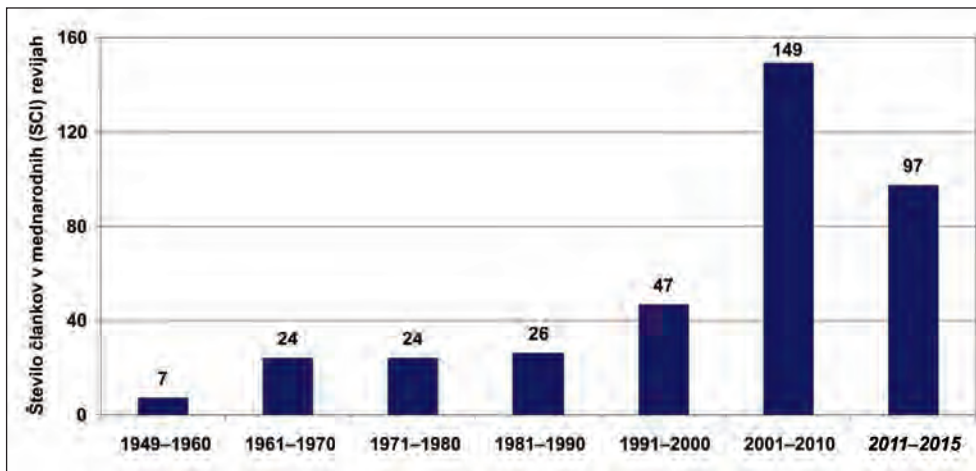
Slika 3 prikazuje število člankov v Zobozdravstvenem vestniku v 70-letnem obdobju. S slike je razvidno nihajoče število člankov po desetletjih z vrhom objav v letih 1990–1999. Nekoliko skrb vzbujajoč je padec števila člankov po letu 2000. Manjše število objav v Zobozdravstvenem vestniku v zadnjih 15 letih lahko najbolj pripišemo skokovitemu porastu objav sodelavcev Stomatološke klinike v revijah, ki jih indeksira SCI v istem obdobju (Slika 4). Delno lahko razložimo nižje število člankov v Zobozdravstvenem vestniku z dejstvom, da je večina avtorjev članov Stomatološke klinike in Odseka za dentalno medicino Medicinske fakultete, ki za napredovanje potrebujejo objave v mednarodni strokovno-znanstveni literaturi s faktorjem vpliva.

Manjše število člankov v zadnjem 15-letnem obdobju je delno posledica daljših prispevkov v zadnjem obdobju. V obdobju od leta 1992 do leta 2002 so članki v povprečju obsegali 4,5 strani, v obdobju od leta 2003 do leta 2012 pa 6,7 strani (Gašperšič in Cvetko, 2004; Cvetko, 2013). Primerjava števila člankov in obsega revije po desetletjih ne more biti popolna, ker je bila leta 2007 likovno-grafična zasnova revije prenovljena, njen format spremenjen – povečan – in uvedena dvokolonska oblikovanost prispevkov.

Objave v mednarodnih revijah, ki jih indeksira SCI

Podatki o objavah v mednarodnih revijah, ki jih indeksira SCI, so do leta 1999 povzeti po predhodno objavljeni analizi (Skalerič, 2000), podatke o objavah od leta 2000 do leta 2015 smo zajeli v bazi Informacijskega sistema o raziskovalni dejavnosti

Slika 3: Število člankov v *Zobozdravstvenem vestniku* v obdobju od leta 1945 do leta 2015.

Slika 4: Število člankov v revijah, ki jih indeksira SCI, v obdobju od leta 1949 do leta 2015.

v Sloveniji (SICRIS – Slovenian Current Research Information System). Upoštevali smo podatke, objavljene 3. 1. 2016.

Slika 4 prikazuje število objav v revijah, ki jih indeksira SCI, v obdobju od leta 1949 do leta 2015. Razviden je postopen porast objav od leta 1949 do leta 2000, nato pa skokovit porast objav po letu 2000. Objave v domači in mednarodni strokovni literaturi so večinoma plod interdisciplinarnega dela strokovnjakov različnih področij.

O uspešnosti raziskovalnega dela slovenskih raziskovalcev v stomatologiji priča tudi članek, ki poroča o svetovni produkciji raziskovalnega dela v stomatologiji v obdobju od leta 1999 do leta 2003 (Gil-Montoya in sod., 2006). Glede na podatke v tem preglednem članku se slovenska stomatološka raziskovalna produkcija uvršča na 19. mesto glede na število prebivalcev in na 20. mesto glede na število delujočih zobozdravnikov. Najzanimivejši pa je podatek, da se je Slovenija uvrstila na prestižno 2. mesto v skupni svetovni raziskovalni stomatološki produkciji na lestvici odstotka objavljenih del (podatkovna baza Journal Citation Report) v najuglednejših mednarodnih revijah.

Zaključek

Končamo lahko z dejstvom, da sodelavci Stomatološke klinike poleg vrhunskega strokovnega dela

vseskozi opravljajo tudi kakovostno raziskovalno delo in tako iz obeh področij črpajo znanje za odlično pedagoško delo na dodiplomskem in podiplomskem področju.

Reference

- Cvetko E. Obseg, vrsta, vsebina in avtorji prispevkov, objavljenih v Zobozdravstvenem vestniku od 2003 do 2012. *Zobozdrav Vestn* 2013; 68: 74–8.
- Gašperšič D, Cvetko E. Obseg, vrsta, vsebina in avtorji prispevkov, objavljenih v Zobozdravstvenem vestniku od 1993 do 2002. *Zobozdrav Vestn* 2004; 59: 82–8.
- Gil-Montoya JA, Navarrete-Cortes J, Pulgar R, Santa S, Moya-Anegón F. World dental research production: an ISI database approach (1999–2003). *Eur J Oral Sci* 2006; 114: 102–8.
- Skalerič U. 50 let študija stomatologije v Republiki Sloveniji. *Zdrav Vestn* 2000; 69: III, 3–9.
- Skalerič U. Stomatološka klinika ob 60-letnici. *Zobozdrav Vestn* 2005; 60: 118–9.
- Skalerič U. 60 let študija stomatologije (dentalne medicine) v Republiki Sloveniji. *Zobozdrav Vestn* 2010; 65: 59–60.

Akad. prof. dr. Uroš Skalerič, dr. dent. med., Stomatološka klinika; prof. dr. Erika Cvetko, dr. dent. med., Medicinska fakulteta Univerze v Ljubljani